

Η εκτροφή των αγροτικών ζώων και η σημασία της για τις πολιτισμικές παράδοσεις της χώρας μας

Μπιζέλης Ιωσήφ

Καθηγητής

Τμήμα Επιστήμης Ζωικής παραγωγής και Υδατοκαλλιεργειών, ΓΠΑ

Η καλλιέργεια φυτών και η εκτροφή ζώων ασκείται στον ελλαδικό χώρο εδώ και χιλιάδες χρόνια. Όπως είναι φυσικό, η ανάπτυξη του πολιτισμού, συνδέεται και με την άσκηση της κτηνοτροφίας.

Στην καθημερινή τους ζωή, οι άνθρωποι ζούσαν μαζί με τα αγροτικά ζώα τόσο στην ύπαιθρο όσο και στις πόλεις. Τα ζώα αυτά σταβλίζονταν δίπλα ή πολύ κοντά στην κυρίως κατοικία και χρησιμοποιούνταν κυρίως τα βοοειδή και τα ιπποειδή για την μετακίνηση των ανθρώπων, τις διάφορες αγροτικές εργασίες (όργωμα, αλώνισμα κλπ), τη μεταφορά αγροτικών αγαθών, υλικών και εμπορευμάτων στις πόλεις.

Τα αγροτικά ζώα (βοοειδή, ιπποειδή, αιγοπρόβατα, χοίροι) ήταν μέρος των θρησκευτικών γιορτών σε σύνδεση ή όχι και με αγροτικές και κτηνοτροφικές γιορτές που οργανώνονταν με αφορμή την παραγωγή κάποιου προϊόντος, τη δοκιμή της σοδιάς ή κάποια κτηνοτροφική διαδικασία. Οι ζωοπανηγύρεις ήταν επίσης στενά συνδεδεμένες με την κτηνοτροφική παραγωγή της κάθε περιοχής καθώς και με την αντίστοιχη θρησκευτική γιορτή.

Ακόμη, σε οικογενειακές θρησκευτικές εκδηλώσεις (γάμος, βαφτίσια, γιορτές κλπ) τα αγροτικά ζώα συμμετείχαν στην τελετουργία ενώ τα προϊόντα τους (κρέας, γαλακτοκομικά) ήταν η βασική ύλη για το τραπέζι και το γλέντι που ακολουθούσε. Πολλά αποκριάτικα έθιμα συνδέονται με παραδόσεις, ενδυμασίες κλπ που έχουν την βάση τους στις κτηνοτροφικές πρακτικές και τα προϊόντα από τα ζώα, όπως τα τομάρια, οι προβιές, το μαλλί κλπ. Τα έθιμα αυτά διατηρούνται ακόμη ζωντανά σε πολλά μέρη της Ελλάδας, όπως το Δίστομο, ο Σωχός, η Θήβα, η Σκύρος, η Νάξος, η Λέσβος κλπ.

Η επεξεργασία του μαλλιού, ξεκινώντας από την κουρά, στις αρχές του καλοκαιριού, με τα διάφορα στάδια από το πλύσιμο μέχρι το ξάσιμο, το γνέσιμο, τη βαφή και την

ύφανση του, ήταν μέρος της πολιτισμικής παράδοσης της κάθε περιοχής και απασχολούσε σχεδόν όλο το χρόνο, κυρίως το γυναικείο πληθυσμό. Οι τοπικές ενδυμασίες περιείχαν πολλά στοιχεία, εκτός από το μάλλινο ύφασμα, τα οποία προέρχονταν ή αναπαριστούσαν τα ζώα που υπήρχαν. Στις κτηνοτροφικές γιορτές όπως και στην καθημερινότητα, χρησιμοποιούνταν το κρέας, το γάλα κλπ από τα εκτρεφόμενα ζώα, για την παραγωγή φαγητού με βάση παραδοσιακές συνταγές, που μεταδίδονταν από γενιά σε γενιά, Σε πολλές περιπτώσεις η διαδικασία σφαγής και ετοιμασίας διαφόρων προϊόντων έπαιρνε τη μορφή ιδιαίτερου τελετουργικού όπως ήταν τα χοιροσφάγια, μία συγκεκριμένη εποχή.

Πολλά επαγγέλματα και τεχνικές ήταν παραδοσιακά συνδεδεμένα με τα αγροτικά ζώα και εξυπηρετούσαν την εκτροφή τους, όπως τα επαγγέλματα του πεταλωτή, του σαματοποιού, του τυροκόμου κλπ, ενώ σε αρκετά μουσικά όργανα χρησιμοποιούνταν για τη κατασκευή τους λιγότερο ή περισσότερο υλικά από τα σφάγια των ζώων.

Τέλος, δεν θα μπορούσαμε να μην αναφέρουμε μεγάλες πληθυσμιακές ομάδες του ελλαδικού χώρου, όπως οι Σαρακατσαναίοι, οι Βλάχοι και οι Καραγκούνηδες, των οποίων η ζωή ήταν απόλυτα εξαρτημένοι από την εκτροφή αγροτικών ζώων, κυρίως των αιγοπροβάτων, δεδομένου ότι όλες οι παραδόσεις τους συνδέονται αποκλειστικά με τα αγροτικά ζώα.